

PROTOCOL DE NOTIFICACIÓ DE DESAPARICIONS D'INFANTS, ADOLESCENTS I JOVES DEL DOMICILI FAMILIAR

1. OBJECTE

La finalitat d'aquest protocol és ajudar totes les persones o famílies que pugin patir la desaparició d'un infant, adolescent i/o jove i les associacions vinculades a l'assessorament a les famílies, per informar-los de com actuar davant aquesta situació i dir-los quina informació han de donar per treballar de manera eficient i efectiva. També ha de servir per conèixer les accions que desenvolupa el Cos de Policia i millorar la comprensió de les famílies.

Aquest protocol afecta els infants, adolescents o joves que viuen al domicili familiar sota la tutela dels progenitors/es o tutors/es, donat que l'Administració ja disposa de protocols específics per atendre els infants i adolescents tutelats/des o que estan ingressats/des en recursos o instal·lacions hospitalàries.

Aquest document ha estat elaborat en la reunió de joves i adolescents en risc i hi han participat: les associacions que hi estan vinculades (l'Associació en Defensa del Jovent en Risc d'Andorra, el Projecte Vida i l'Associació de Familiars de Malalts Mentals d'Andorra), el Cos de Policia i els ministeris de Justícia i Interior, d'Educació i Ensenyament Superior, de Cultura i Esports, d'Afers Socials, Joventut i Igualtat, i de Salut.

Finalment, cal exposar que aquest protocol es publicarà a les pàgines web de les administracions que hi estan vinculades, per garantir més difusió de la informació a les persones beneficiàries. També es duran a terme diverses accions comunicatives i informatives associades.

2. DEFINICIONS I TIPOLOGIES DE DESAPARICIÓ

Infant:

S'entén per infant tota persona amb una edat compresa entre el naixement i els onze anys.

Adolescent:

S'entén per adolescent tota persona amb una edat compresa entre els dotze anys i la majoria d'edat.

Jove:

S'entén per jove tota persona amb una edat compresa entre els 16 i els 35 anys.

Persona desapareguda:

La persona desapareguda és la persona absent de la seva residència habitual sense una causa coneguda o aparent, el parador de la qual és desconegut o la desaparició de la qual és motiu d'inquietud, fet que dona lloc a la seva recerca per la seguretat de la persona i per l'interès familiar o social (Recomanació CM/Rec (2009) del Consell d'Europa).

Donat que la tipologia de desaparicions és molt variada, és bo establir una classificació ordenada i esquemàtica dels tipus de desaparicions que hi ha:

- **Desaparicions voluntàries o fugides**
- **Desaparicions involuntàries**
- **Desaparicions forçoses**

Desaparició voluntària o fugida

La desaparició voluntària o fugida es produeix, com el seu nom indica, de forma voluntària i té lloc quan la persona que desapareix o es fuga ho fa sense cap condicionant extern que l'obligui a prendre aquesta decisió, i quan la seva voluntat és no ser trobat o no facilitar informació sobre la seva vida privada o sobre el domicili, o no informar de qualsevol altra dada que afecti la seva vida personal i la seva situació actual.

Desaparició involuntària

La desaparició involuntària té lloc quan la persona desapareix per causes externes i alienes a la seva voluntat, sempre que els motius no tinguin origen ni estiguin basats en fets que revesteixin indicis racionals de criminalitat. Així, s'engloben en aquesta categoria com a casuístiques més importants:

- Condicions de salut (persones amb deteriorament cognitiu, malalties neurodegeneratives, persones amb discapacitat i persones amb problemes de salut mental i addiccions que presentin un estat psicopatològic fàcilment influenciable i induïble),
- Accidents

Desaparició forçosa

La desaparició forçosa es basa en un fet delictiu o en una activitat criminal. Així, a tall d'exemple, s'inclouen en aquesta categoria:

- Inducció a l'abandó*
- Segrest
- Sostracció parental de persones menors d'edat**
- Detenció il·legal
- Adhesió a una secta

*El Codi Penal estableix com a delictes la inducció a l'abandó de la llar familiar, i

disposa que la persona que indueixi un menor d'edat o una persona incapaç a abandonar la llar familiar o el lloc on resideixi i impedeixi l'exercici de les funcions de guarda per part dels seus tutors ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys. Així mateix, qui cooperi a l'abandó ha de ser castigat amb pena de presó de fins a un any o d'arrest.

**Cal mencionar en aquest punt que Andorra ha ratificat el Conveni sobre els aspectes civils de la sostracció internacional de menors (la Haia, 25 d'octubre de 1980), que estipula un procés específic per a aquesta finalitat.

3. NOTIFICACIÓ

La notificació és una declaració emesa, verbal o escrita, que permet que el Cos de Policia sàpiga que ha desaparegut una persona.

Aquesta notificació la pot fer qualsevol persona que tingui sospites fonamentades o evidència de la desaparició d'un infant, adolescent o jove.

Per aquest motiu es recomana que, abans de notificar-ho, les persones properes als infants, adolescents o joves efectuïn una primera recerca de manera presencial (contactin amb la xarxa familiar i d'amistats dels llocs que freqüenten habitualment) i a través de mitjans digitals i xarxes socials.

Per tal de notificar una desaparició, qualsevol persona de l'entorn proper de la persona desapareguda ha de posar-se en contacte amb el Servei de Policia, presentant-s'hi en persona o trucant al número de telèfon 872 000.

Tota la informació que es proporcioni al Servei queda registrada i s'utilitza per activar els diferents cossos i agents del Cos de Policia.

No hi ha un temps mínim establert per tal d'efectuar la notificació, però és important donar la màxima informació possible per permetre i facilitar la investigació i la localització de l'infant, adolescent o jove desaparegut.

L'agent de Policia que rebí la trucada proporcionarà el número d'intervenció del cas perquè la persona o família que hagi fet la notificació pugui donar i obtenir informació al respecte.

Informació d'interès a l'hora d'efectuar la notificació de desaparició de l'infant, adolescent o jove:

Dades prioritàries de la persona desapareguda:

- Nom i cognoms
- Edat
- Sexe

- Nacionalitat
- Passaport
- Número de telèfon mòbil
- Dades relatives a les xarxes socials
- Adreça del domicili habitual
- Dia i hora de la desaparició
- Foto actual
- Descripció física actual, indumentària, així com si presenta algun tret característic
- Informe de la Malaltia o discapacitat (psíquica, física, sensorial, intel·lectual o mental), falta d'autonomia, deteriorament cognitiu, trastorn mental i addiccions, malaltia neurodegenerativa i medicació, en cas que en prengui i que precisi continuar prenent-la, o qualsevol altra informació d'interès.
- Informació sobre amb qui podria trobar-se la persona –amistats, parella sentimental, familiars o altres– i, si es pot, aportar noms, dades de contacte, números de telèfon, xarxes socials i adreces o localitats d'aquestes persones
- Qualsevol altra informació d'interès o rellevant

Dades complementàries:

- Si és la primera desaparició.
- Motiu de la desaparició (si es coneix).
- Informació sobre on podria ser (a Andorra o fora d'Andorra i adreça, si se'n disposa).
- Si disposa de diners i passaport.
- Si disposa de mitjà de transport (per exemple, una motocicleta) i matrícula d'aquest vehicle.
- Si les persones amb qui se sospita que podria estar tenen cap mitjà de transport i matrícules d'aquests vehicles (si es disposa d'aquesta informació).
- Centre educatiu o lloc de treball de la persona.
- Si està en seguiment en algun recurs especialitzat (Salut Mental, Afers Socials, Justícia i Interior, psicòlegs o psiquiatres externs al SAAS).
- Qualsevol altra informació d'interès (missatges de telèfon, correus electrònics, xarxes socials de l'adolescent, possibles comentaris a les xarxes, pauta farmacològica prescrita, etc.).

Finalment se sol·licitaran el nom i els cognoms, el número d'afiliació, el parentiu i les dades de contacte de la persona denunciant per completar la informació.

Quan l'entorn immediat del jove tingui dades noves sobre el cas, es notificarà al Servei de Policia.

4. ACTUACIÓ POLICIAL

La notificació al Servei de Policia implica que s'iniciïn actuacions policials encaminades a localitzar l'infant, adolescent o jove i, en concret i si escau, i en funció de cada cas, aplicar les accions següents (la notificació queda enregistrada i comporta una intervenció policial, que es va completant amb cada actuació efectuada):

- Fer una comunicació a tot el Cos de Policia (en especial a les patrulles policials i a les fronteres espanyola i francesa).
- Analitzar els antecedents policials per si es pot obtenir informació d'interès per a la recerca.
- Remetre, si escau, i com més aviat millor, i sempre dins dels terminis establerts en la legislació vigent, la notificació a l'autoritat judicial competent, així com al Ministeri Fiscal.
- Notificar la informació als transports públics i companyies de taxis per evitar desplaçaments a l'exterior, mitjançant aquestes companyies.
- Establir contacte amb les persones pròximes a la persona desapareguda o que se sospiti que poden estar amb ella.
- Contactar amb tota persona que pugui aportar informació i analitzar totes les proves de què es disposen.
- Demanar a l'autoritat judicial competent per activar les accions tècniques necessàries per fer la recerca.
- Activar una ordre de recerca internacional a través de la Interpol, en cas de sospita fonamentada o evidència de desaparició forçosa o involuntària fora del territori nacional.
- Comprovar espais o establiments d'oci nocturn (sales de joc, bars, discoteques o altres domicilis, instal·lacions o establiments, si escau així com altres llocs públics freqüentats pels adolescents i joves (parcs, miradors....) .
- Fer, si escau, la fitxa de notificació al ministeri competent en afers socials, si es detecta una situació de risc, o a altres serveis o departaments.

En funció de tota la informació recollida i l'anàlisi d'aquesta informació, el Cos de Policia estipula l'actuació policial corresponent.

El Cos de Policia ha de mantenir una comunicació fluida amb els i les progenitors/es o tutors/es dels infants i adolescents per exposar les actuacions emprades.

Un cop el Cos de Policia hagi localitzat la persona desapareguda, se n'informarà la família o la persona que va notificar-ne la desaparició. Si la persona desapareguda torna per voluntat pròpia o és localitzada per alguna altra persona, se n'haurà de notificar el retorn, immediatament, al Cos de Policia. En ambdós casos la recerca es donarà per finalitzada.

Les persones responsables de la unitat policial que hagi efectuat la recerca faran, sempre que sigui possible, un recull de les circumstàncies, els motius i les causes que van provocar la desaparició, així com una entrevista amb la persona adolescent o jove per recollir més informació i fer-la coneixedora de les

conseqüències dels seus actes.

Posteriorment es donarà per finalitzada la intervenció, es registrarà a les diferents bases de dades i notificacions policials i, sempre que sigui necessari, s'efectuaran les derivacions als professionals o institucions pertinents (per exemple, al Ministeri d'Afers Socials, al Servei de Salut Mental, a la Unitat de Conductes Additives, etc.).

Paral·lelament es poden emprendre accions penals envers els eventuais sospitosos d'inducció a l'abandó del domicili familiar.

5. RETORN A ANDORRA

Si la persona fugida o desapareguda es troba fora d'Andorra i mostra intencions de tornar voluntàriament, els progenitors i/o algú del seu entorn el pot anar a buscar.

Es recomana adreçar-se a les autoritats competents del país on hagi fugit el menor (Servei de Policia més proper), que valoraran les actuacions a seguir. Si s'escau, la policia farà la derivació als serveis socials que contactaran amb els progenitors o tutors.

Si se sospita que pateix o es coneix que té algun estat físic o mental que cal valorar clínicament, se li indicarà que s'adreci a un servei d'urgències, preferentment amb psiquiatra de guàrdia (Annex III: llistat de serveis d'urgència amb psiquiatra de guàrdia). Aquest, al tractar-se d'un menor, es comunicarà amb la família i, si cal, amb el psiquiatra de guàrdia del servei d'urgències d'Andorra.

Un cop feta l'avaluació clínica, en cas de ser una persona menor d'edat els serveis assistencials contactaran, si escau, amb els/les progenitors/es o tutors/es i es facilitaran les gestions oportunes.

Quan la persona arribi al Principat d'Andorra se'n prioritzarà la valoració mèdica i psiquiàtrica mitjançant el Servei d'Urgències del SAAS.

Annex 1: Possibles indicadors d'alerta de fugides d'infants, adolescents i joves

A continuació s'exposen una sèrie d'indicadors que podrien estar relacionats amb qualsevol tipus de desaparició. En algun d'aquests casos, la desaparició voluntària podria ser una estratègia d'afrontament inadequada, davant de situacions que l'infant, adolescent o jove no sap gestionar. No obstant això, en qualsevol dels supòsits, es recomana demanar suport i orientació, ja que aquests indicadors podrien estar reflectint que l'infant, adolescent o jove està patint emocionalment i podria ser necessària una intervenció per part de professionals per millorar la situació.

PERSONAL

- Canvis de comportament en qualsevol context (familiar, acadèmic, laboral, de lleure...), sense causa aparent.
- Problemes de comportament en edats primerenques en qualsevol context (familiar, acadèmic, de lleure...).
- Manca d'un projecte de vida personal que pugui portar a la persona a cercar un estil de vida més estimulant.
- Baixa tolerància a la frustració i dificultats de gestió emocional.
- Discriminació: racisme, xenofòbia, per raó de sexe, orientació sexual o identitat de gènere, condicions físiques o de salut...
- Canvis en l'estil de vida: abandonament d'activitats, problemes del son, alteració dels hàbits alimentaris...
- Vivència de traumes en algun moment de la vida.
- Infant, adolescent o jove que ha estat víctima de violència o que ha estat exposat a aquesta violència.
- Embaràs no desitjat.
- Reincidència en les fugides.

FAMILIAR

- Assumpció de funcions que no pertocuen a l'infant o adolescent, per raó de la seva edat.
- Canvis que afecten el nucli familiar, com ara separacions, retirada de la tutela, nova parella dels pares, naixement de germans o germanes, convivència amb la descendència de la nova parella, pèrdua d'un ésser estimat...
- Conflictos o violències intrafamiliars, com ara violència de gènere, discussions repetides i desmesurades, trastorns mentals, addiccions, instrumentalització o conflictes de relació amb l'infant, adolescent o jove, retrets...
- Despreocupació per les necessitats bàsiques de l'infant, adolescent o jove.

ESCOLAR/LABORAL

- Aparició o augment de problemes de comportament al centre educatiu o lloc de treball.
- Davallada del rendiment acadèmic o laboral.
- Absències injustificades o expulsions.
- Problemes de relació amb iguals o superiors.
- Assetjament escolar, laboral o ciberassetjament.

SALUT

- Canvis d'humor (tristesa, apatia, irritabilitat...) o presència de simptomatologia ansiosa, sense causa aparent.
- Malalties mentals diagnosticades sense seguiment i tractament per part d'equips professionals especialitzats.
- Addiccions a substàncies o comportaments que podrien ser causa de conflictes intrafamiliars, de parella o entre iguals. A més, podrien repercutir en l'àmbit acadèmic de l'adolescent o jove, o podrien generar deutes econòmics amb terceres persones, o bé l'inici de conductes delictives relacionades amb les drogues.

INTERACCIÓ AMB IGUALS

- Pressió per part del grup d'iguals per tenir conductes determinades, especialment quan l'infant, adolescent o jove és influenciable o busca integrar-se en un grup.
- Canvi de grup d'iguals, on es podrien consumir tòxics o tenir conductes dissocials.
- Relació amb iguals que han fugit amb anterioritat.
- Relació sentimental a partir de la qual l'adolescent o jove comença a canviar la manera d'actuar i de ser, s'aïlla de la resta.
- Relacions sexuals o afectives en les quals es detecten indicadors de violència de gènere i/o de violències sexuals.

OCI

- Es relaciona amb persones desconegudes diferents dels familiars o de l'entorn proper amb freqüència, de les quals l'infant, adolescent o jove es nega a donar informació.
- Es comunica amb persones desconegudes a través de les xarxes socials. L'infant, adolescent o jove podria ser víctima de *grooming* (assetjament sexual per part d'una persona adulta cap a un/a infant, adolescent o jove a través d'internet).

Annex 2: Actuació policial davant les famílies

El Cos de Policia ha de ser conscient de l'angoixa que genera l'absència d'una persona en l'entorn més proper del que forma part.

En conseqüència, durant el procés en què es desenvolupen les actuacions policials encaminades a localitzar a una persona desapareguda, resulta oportú tenir en compte els aspectes següents a l'hora d'establir un contacte amb les famílies o persones properes:

- Tractar d'empatitzar i no fer judicis de valor amb les famílies, ja que es troben sotmeses a una situació excepcional, d'extenuació, ansietat, penalitats i que genera incertesa. Per aquest motiu, les reaccions obtingudes poden ser múltiples i variades, des de l'alteració fins a la incomprensió, la culpa, el nerviosisme, la frustració, ràbia, impotència, etc.
- Escoltar les famílies. Donar suport a les emocions i els sentiments que manifesten les persones de l'entorn afectades per la desaparició d'una persona. Així mateix, es tractaran amb calma, en la mesura del possible, les manifestacions que resultin excessives, i es procurarà transmetre tranquil·litat i serenitat.
- Les comunicacions amb la persona que notifica la desaparició, així com les possibles entrevistes de seguiment, s'han de fer en un despatx o espai físic que garanteixi la intimitat, en el qual la persona o família pugui expressar lliurement les seves emocions, així com poder reconduir qualsevol reacció o situació.
- Recomanar o suggerir a la família de la persona desapareguda la possibilitat de requerir suport i ajuda professional i especialitzada (de l'àmbit de la psicologia, del treball social, etc.) i facilitar la informació d'aquesta cartera de professionals sempre que sigui possible, amb la finalitat que les famílies hi puguin contactar, si ho consideren, i que se les pugui ajudar.
- Ser acurat/da amb les respostes que es faciliten, ja que és important no generar més angoixa a la família.
- No generar ni donar falses esperances i expectatives a la família o a les persones més properes, i adequar la informació facilitada a la realitat existent en cada cas i mantenir una actitud honesta. Transmetre informació real i veraç. Així mateix, s'ha d'utilitzar un llenguatge comprensible amb les respostes que es facilitin, amb l'objectiu de resoldre els diferents dubtes i inquietuds presentats.
- Procurar, en totes les actuacions policials que es desenvolupin, minimitzar en la mesura del possible els danys que els procediments judicials i la investigació policial poden provocar, i evitar la revictimització de la família i les persones de l'entorn de la persona desapareguda.
S'entén per *revictimització* les accions que provoquen a una persona revivre una situació traumàtica del passat que la fa sentir víctima de nou.

- Subministrar i proporcionar informació sobre l'estat de la investigació a la família, tenint en compte una premissa bàsica: no perjudicar, amb la tramesa d'informació, el procés de localització de la persona per part dels diferents dispositius policials establerts.

Per aquest motiu, s'haurà de valorar i concretar quina informació ha de ser tramesa a la família, donat que és primordial salvaguardar i no posar en perill la investigació que s'està desenvolupant per localitzar la persona desapareguda. Es tindrà especial precaució i discreció amb les investigacions que es trobin judicialitzades.